

<https://www.tijd.be/cultuur/podiumkunsten/regisseur-junior-mthombeni-in-bange-tijden-hebben-we-meer-dan-ooit-nood-aan-verbinding/10587953>

Regisseur Junior Mthombeni: 'In bange tijden hebben we meer dan ooit nood aan verbinding'

De wereld staat in brand. In plaats van bang weg te vluchten, nodigt de theatervoorstelling 'Burning City' ons uit onze angsten in de ogen te kijken. Dat deed het performancecollectief SOCHA ook zelf tijdens het creatieproces. 'Ik heb lang niet zoveel gehuild als tijdens de eerste repetitiedagen.'

Een meerstemmig 'Happy Birthday' met gospelvibes weerklinkt op maandagmiddag door de kleedkamers van theaterhuis hetpaleis. Een van de performers van de voorstelling 'Burning City' is net 26 geworden. Al doet de energie van de 13-koppige spelersgroep vermoeden dat de aanstekelijke feeststemming niet alleen op verjaardagen door de repetitieruimtes waait.

Het kleurrijke gezelschap van dansers, spelers en muzikanten, van wie de jongste haar recentste 'Happy Birthday' kreeg op haar 23ste en de oudste op zijn 53, heeft zijn wortels in SOCHA. Dat is een wisselende community van performers die theaterregisseur en KVS-gezicht Junior Mthombeni ('Malcolm X', 'Dear Winnie') en muzikant Tom Kestens (Lalalover) oprichtten.

Wat in 2022 begon als een open collectief met performanceavonden bij theater arsenaal en op Theater Aan Zee, mondde dit theaterseizoen uit in een eerste grotezaalproductie. Ook op het podium kunnen we een feest verwachten, oordelend naar de uitbundige collage van dans, beeldende kunst, muziek en poëzie waarvan we tijdens de repetitie een voorsmaakje krijgen.

Kumbaya

Het thema van 'Burning City' is nochtans niet feestelijk, legt Mthombeni uit, die erom bekendstaat maatschappelijke vraagstukken dynamisch naar het podium te vertalen. 'Voor velen staat de stad in brand', zegt de regisseur. 'We hebben de pandemie gehad, er is klimaatverandering, Donald Trump, verrechtsing, geweld en discriminatie. Dat leidt tot angst en onzekerheid. Wij zijn als groep gaan onderzoeken hoe dat ons gedrag stuurt.'

Centraal staat de theorie van het reptielenbrein, het instinct dat voor vier mogelijke reacties zorgt in panieksituaties: 'fight', 'flight', 'freeze' of 'hide' - vechten, vluchten, verstijven of je verstoppen. 'In angstige of traumatische situaties maken we ons nog meer los van anderen, in plaats van verbinding te zoeken', vervolgt Mthombeni. 'Die dynamiek proberen we bloot te leggen.'

Ook het reptielenbrein van het publiek wordt geprikkeld. In de zaal heeft de klassieke podiumopstelling plaats geruimd voor een centrale catwalk. Toeschouwers zullen errond plaatsnemen - staand - en deel van het schouwspel worden. Voor wie dat beangstigend vindt: 'hide' of 'flight' zijn alvast geen optie.

Mthombeni: 'Het is een metafoor voor de straat, waar je jezelf ook niet kan verstoppen. Je kijkt recht in de ogen van alle spelers en de rest van het publiek. Zo nodigen we uit tot meer verbinding, volgens het Zuid-Afrikaanse principe van ubuntu: jij kan pas bestaan omdat anderen jou zien en erkennen. Dat klinkt misschien zweverig, met een hoog 'Kumbaya'-gehalte. Maar in deze tijden hebben we meer dan ooit nood aan connectie.'

Dat geldt in het bijzonder voor de jonge generatie waarop het '15+'-theaterstuk zich deels richt, vult rapper en acteur Vianney Adriaens aan. 'Na een try-out voor jongeren bleek dat een scène over eenzaamheid bij hen het sterkst resoneerde. Dat choqueeerde mij. 14-jarigen voelen zich vandaag nu al heel vaak eenzaam. Ik ben 37 en kan mij niet voorstellen dat ik mij op die jonge leeftijd al zo voelde.'

Cijfers bevestigen dat al langer, zegt Mthombeni. 'Jongeren kampen vaker met gevoelens van depressie en levensmoeheid. Smartphonegebruik helpt natuurlijk niet. Maar het heeft ook te maken met een maatschappij die de voorbije 20 jaar steeds individualistischer is geworden.' Muzikant en performer Abel Baeck - het middelpunt van het 'Happy Birthday'-lied op deze maandagmiddag - merkt dat jongeren die verbinding niet altijd meer vinden. 'Ze gaan zichzelf afsluiten en raken zo nog meer geïsoleerd.'

Smeltkroes van outsiders

Tijdens het creatieproces keken de spelers ook hun eigen demonen in de ogen. Elke speler van SOCHA pakte zijn rugzak uit het verleden grondig uit. 'Ik heb de jongste jaren nooit zoveel gehuild als tijdens de eerste repetitiedagen', geeft Adriaens toe. 'Ik ben half Rwandees en half Belg. Maar ik heb nu pas voor het eerst uitgebreid gesproken over de genocide in Rwanda (volkerenmoord in 1994 waarbij Hutu-milities gedurende 100 dagen naar schatting 500.000 tot 1 miljoen mensen, hoofdzakelijk Tutsi's, doodden, red.). Dat was heel heftig.'

Baeck verkent in de voorstelling vestimentair zijn vrouwelijke kant, waarmee hij de alfamannencultuur wil doorbreken die hij in zijn familie met twee stoere broers ervaart. Anderen gingen aan de slag met gradaties van ADHD of autisme. 'Het fijne is dat we allemaal onze angsten en trauma's op tafel konden gooien in een veilige omgeving', zegt performer Tonic Mendi Jacobs. 'We merkten snel dat we elkaar konden vertrouwen.'

'Voor de rest wandel je gelukkig naar buiten, hoor', lacht Mthombeni. 'Het vuur van de brandende stad verwijst ook naar de plek waar in alle tradities mensen samenkomen om verhalen uit te wisselen. In een stad kruisen verhaallijnen elkaar vanuit Syrië, Congo, Ethiopië... Heel waardevol, als je de tijd neemt om te luisteren.'

Aan luisterende oren geen gebrek in een theaterzaal. Maar hoe moeilijk is het om een even divers publiek naar de schouwburg te krijgen met die boodschap? 'Dat is het voordeel aan schoolvoorstellingen: dan komen jongeren sowieso', zegt Mthombeni. 'Maar ik hoop ook dat onze bijzondere smeltkroes van persoonlijkheden een divers publiek aanspreekt. Dat is de kracht van SOCHA: in ons collectief vinden outsiders elkaar. Ik had zelf ook niets met theater toen ik zo jong was. Maar door meer mensen op het podium te zien waarin jongeren zichzelf kunnen herkennen, hoop ik dat ook zij worden getriggerd.'

'Burning City' speelt vanaf 20 februari bij hetpaleis, daarna op tournee.

De essentie

'Burning City' is de eerste grotezaalproductie van SOCHA, een wisselende community van performers die theaterregisseur en KVS-gezicht Junior Mthombeni en muzikant Tom Kestens ('Lalalover') oprichtten.

De voorstelling onderzoekt hoe angst ons gedrag stuurt.

Via dans, muziek, performance en beeldende kunst nodigt de 13-koppige spelersgroep uit om zelf stil te staan bij hoe we reageren op angst.

Nina Dillen